

D·N

18/7 1946.

Riksdags- protokoll och poli- tiskt intresse.

Någon studie över tråkigheten i representativa församlingar finns inte. Men även efter en yttlig jämförelse mellan skilda parlament kan man fastslå att debatterna i den svenska riksdagen hör till de tråkigare och mindre uppmärksammade. I det engelska underhuset och kanske än mer i den gamla franska representationen har principiella, retoriskt högstående och passionerade inlägg varit vanliga; i Sverige, liksom i grannländerna och på några andra håll avbrytes de torra och mulna specialdebatterna sällan av ett meningsutbyte med perspektiv, fart och temperament. Både kvickheten och iveren tycks anses opassande, de betraktas med samma blandning av förvåning och ironi som ett högstämt tacktal på en enkel bjudning. Typiskt är att bifallsyttringar och skratt är ovanliga, trots att ingen som lyssnat till glädjeutbrott över felsägningar eller liknande lustigheter lär kunna påstå att den svenska riksdagen är svår att roa.

Skälen till detta är många, och de är långtifrån ägnade att alltigenom stämma till kritik av den svenska representationen. Det mesta av arbetet görs undan i utskotten, och kammardebatterna ter sig som en onödig repetition. Bestämmelsen att talarna i regel skall yttra sig i den ordning de begär ordet leder till att dueller mellan ordförstare av första klass blir sällsynta. De många plikt-skyldiga inläggen, icke minst från dem som talar för att inför hembygden markera sin existens, drar med nödvändighet ner nivån. Den svenska riksdagen avspeglar jämförelsevis troget folket i dess sociala sammansättning; advokaterna, vilkas professionella värtighet blomstrar i så många främmande representationer, får här vika för lantmän, arbetare och ämbetsmän utan retorisk övning eller ambition. Och sist men icke minst: traditionen är att strängt hålla sig till ämnet, att vara saklig, och de flesta riksdagsfrågorna är sådana att ett visst sammanhang mellan saklighet och tråkighet inte kan undgås.

Mera intresseväckande debatter och därmed större uppmärksamhet från allmänhetens sida skulle dock utan tvivel kunna vinnas genom ändringar i arbetssättet, särskilt i fråga om formerna för debatten. Och det är sannolikt att en icke obetydlig ökning av det utomordentligt svaga intresset för riksdagens förhandlingar skulle kunna ernås genom en än mindre reform: helt enkelt genom att snabbare göra riksdagsstrycket tillgängligt för pressen och allmänheten.

Sverige intar på denna punkt en egendomlig särställning. Det dröjer i genomsnitt omkring fjorton dagar, icke sällan avsevärt längre, innan ett referat över en riksdagsdebatt föreligger i tryck. Först anslås några dar till stenogrammens utskrivning, därefter ett par dar till deras granskning från talarnas sida, vidare åtgår flera dar innan protokollet justeras, och slutligen tar tryckningen en rundlig tid. I främmande länder är ordningen genomgående en helt annan. I Danmark och Norge, i England och Frankrike finns tryckta protokoll tillgängliga redan efter en eller två dagar. Detta möjliggörs genom en radikal förkortning av hela den berörda proceduren, stundom också, såsom i England, genom att ojusterade yttranden får gå ut till pres-

sen och allmänheten, varefter talarna får tillfälle till justering och de sedermera nytryckta protokollen blir definitiva.

Frågan om en revision av bestämmelserna har gång efter annan varit uppe. År 1937 föreslog en av kamrarna begärd, av fullmäktige i riksgäldskontoret tillsatt kommitté en omorganisation, som skulle leda dels till snabbare tryckning av protokollen, dels till att provisoriska, i stencilmångfaldigade protokoll omedelbart blev tillgängliga för pressen. Att detta förslag avlogs av kamrarna berodde uppenbarligen främst på oro inför tanken att av talarna själva icke justerade protokoll skulle framläggas för offentligheten.

För att pröva räckvidden av denna i och för sig diskutabla synpunkt har Dagens Nyheter låtit stenografiskt uppteckna några större riksdagsdebatter den 19 och 20 juni. Av en jämförelse mellan dessa uppteckningar och de först omkring tre veckor senare tillgängliga tryckta protokollen framgår att skillnaderna i stort sett är obetydliga och nära nog genomgående rent formella. Utdrag ur ett par inlägg, som på vägen från talarens mun till riksdagsstrycket genomgått ovanligt stora ändringar, publiceras på annat ställe i dagens nummer. Att inläggen ofta ter sig vida mera konstlösa i stenogrammen än i trycket är obestridligt, men man läser dem kanske med större nöje i den första, icke reviderade upplagan. I den mån sakliga ändringar görs vid justeringen — vilket i viss mån är fallet i det återgivna inlägget av hr Pehrsson-Bramstorp —, bör detta naturligtvis inte betraktas som ett skäl mot en publikation i ojusterat skick; vad allmänheten vill ha reda på är vad vederbörande talare sagt, inte vad han några dagar senare önskar att ha sagt eller inte sagt.

Från två synpunkter vore en grundlig revision av den gällande ordningen av värde. Det är visserligen sant att riksdagsprotokollen icke blir en folkläsningsäven om de publiceras i omedelbar anslutning till debatterna. Men det politiska meningsutbytet i riksdagsfrågor kan, därest denna ändring viktas, på ett helt annat sätt än nu är fallet anknyta till inlägg i kamrarna; för detta meningsutbyte fordras nämligen ofta tillgång till talarnas fullständiga inlägg, icke blott till summariska referat. En ökad publicitet kring riksdagens förhandlingar är, det behöves knappast understrykas, av betydelse för den andra statsmaktens auktoritet. Därjämte bör en helt annan synpunkt beaktas. Om talarna vet att deras anföranden i ojusterat skick blir granskade och diskuterade, bör detta verka som en välbehövlig stimulans eller, i vissa fall, som ett lika välbehövligt avskräckningsmoment. Man bör alltså på denna väg kunna uppnå att själva de prestationer som det gäller att redovisa lyfts upp till ett något högre plan.